

Modül (öneri) No	217
Öğrenme Alanı (Temel konu)	Tevhid
Modül (Alt konu)	İnsan ve Mahiyeti
Amaçlar	1) İnsanın mahiyeti ile yaratıcı arasında bağ kurar. 2) İnsanın bekasının Yaratıcının bekasına bağlı olduğunu fark eder. 3) İnsanın mahiyetindeki (yaradılışında) küçük şeylerde boğulmamasının önemini kavrar 4) İnsanın dar ve nefsanî yaşayışından, ruh ve kalbin geniş dairesine nasıl geçilebileceğini kavrar.
Süre	40 dk.
Seviye	Seviye-3
Yöntem ve Teknik-Etkinlik	1-Kartopu, 2- Düşün-Eşleş-Paylaş
Materyal ve Teknoloji	
İşleniş/Öğrenme-öğretme süreci	Etkinlik-1 Kartopu Yöntemi • Öğrencilere ilgili metin dağıtılıp okunması sağlanır. • Öğrencilere “İnsan mahiyetinden ne anlıyorsunuz?” sorusu yöneltir. • Öğrencilere cevabı kendi kendilerine düşünmeleri için 1 dakika süre verilir. Daha sonra öğrenciler 2’şerli gruplandırılır. Soruyu aralarında tartışmaları için 2 dakika verilir. • 2’li gruplardan 4’lü gruplar oluşturulur. Öğrencilere kendi aralarında konuyu tartışmaları için 2 dakika verilir. • 4’lü gruplardan 8’li gruplar oluşturulur. Öğrencilere kendi aralarında konuyu tartışmaları için 2 dakika verilir. • Öğrencilerin aralarından bir sözcü seçmeleri sağlanır. • Sözcüler konuyu tüm sınıfın huzurunda cevabı özetler. Etkinlik-2 Düşün-Eşleş-Paylaş Yöntemi • Öğrencilere ilgili metin dağıtılıp okunması sağlanır • Öğrencilere “İnsan mahiyetinden ne anlıyorsunuz?” sorusu yöneltir. • Verilen konu üzerinde öğrenciler 1-2 dakika bireysel olarak düşünür. • Bireysel düşünme tamamlanınca öğrenciler 2-3 kişilik gruplar oluşturarak aralarında tartışır. • Grup tartışmaları bitince grup sözcüleri ulaştıkları sonucu sınıfa sunarlar.
Ölçme ve Değerlendirme	Tereyağı-Ekmek Yöntemi • Sınıf 5’er kişilik gruplara ayrılır. • Öğrenciler “İnsan mahiyetinden ne anlıyorsunuz?” sorusu üzerine öncelikle bireysel olarak fikir üretirler. • Üretilen fikirler grup halinde tartışılır. • Öğrencilerin yaptığı çıkarımları sınıfa sunmaları sağlanır.

17. Lem'a 14. Nota:

Tevhide dair dört küçük remizdir.

Birinci Remiz:

Ey esbabperest insan! Acaba garib cevherlerden yapılmış bir acib kasrı görsen ki, yapılıyor. Onun binasında sarfedilen cevherlerin bir kısmı yalnız Çin'de bulunuyor. Diğer kısmı Endülüs'te, bir kısmı Yemen'de, bir kısmı Sibirya'dan başka yerde bulunmuyor. Binanın yapılması zamanında aynı günde şark, şimal, garb, cenubdan o cevherli taşlar kolaylıkla celbolup yapıldığını görsen; hiç şübhen kalır mı ki; o kasrı yapan usta, bütün Küre-i Arz'a hükmeden bir hâkim-i mu'cizekârdır.

İşte herbir hayvan, öyle bir kasr-ı İlahîdir. Hususan insan, o kasırların en güzeli ve o sarayların en acibidir. Ve bu insan denilen sarayın cevherleri; bir kısmı âlem-i ervahtan, bir kısmı âlem-i misalden ve Levh-i Mahfuz'dan ve diğer bir kısmı da hava âleminden, nur âleminden, anasır âleminden geldiği gibi; hâcatı ebede uzanmış, emelleri semavat ve arzın aktarında intişar etmiş, rabitaları, alâkaları dünya ve âhiret edvarında dağılmış bir saray-ı acib ve bir kasr-ı garibdir.

İşte ey kendini insan zanneden insan!

Madem mahiyetin böyledir; seni yapan ancak o zât olabilir ki: Dünya ve âhiret birer menzil, arz ve sema birer sahife, ezel ve ebed dün ve yarın hükmünde olarak tasarruf eden bir zât olabilir. Öyle ise insanın mabudu ve melcei ve halaskârı o olabilir ki; arz ve semaya hükmeder, dünya ve ukba dizginlerine mâliktir.

İkinci Remiz:

Bazı eblehler var ki, güneşi tanımadıkları için, bir âyinede güneşi görse, âyineyi sevmeye başlar. Şedid bir his ile onun muhafazasına çalışır. Tâ ki içindeki güneşi kaybolmasın. Ne vakit o ebleh; güneş, âyinenin ölmesiyle ölmediğini ve kırılmasıyla fena bulmadığını derketse, bütün muhabbetini gökteki güneşe çevirir. O vakit anlar ki, âyinede görülen güneş; âyineye tâbi değil, bekası ona mütevakkıf değil.. belki güneştir ki, o âyineyi o tarzda tutuyor ve onun parlamasına ve nuruna meded veriyor. Güneşin bekası onunla değil; belki âyinenin hayatdar parlamasının bekası, güneşin cilvesine tâbidir.

Ey insan! Senin kalbin ve hüviyet ve mahiyetin, bir âyinedir. Senin fitratında ve kalbinde bulunan şedid bir muhabbet-i beka, o âyine için değil ve o kalbin ve mahiyetin için değil.. belki o âyinede istidada göre cilvesi bulunan Bâki-i Zülcelal'in cilvesine karşı muhabbetindir ki, belâhet yüzünden o muhabbetin yüzü başka yere dönmüş. Madem öyledir. "Yâ Bâki Ente'l-Bâki" de. Yani madem sen varsın ve bâkisin; fena ve adem ne isterse bize yapsın, ehemmiyeti yok!..

Üçüncü Remiz:

Ey insan! Fâtır-ı Hakîm'in senin mahiyetine koyduğu en garib bir halet şudur ki: Bazan dünyaya yerleşemiyorsun. Zindanda boğazı sıkılmış adam gibi "of, of" deyip dünyadan daha geniş bir yer istediğin halde, bir zerrecik bir iş, bir

hatıra, bir dakika içine girip yerleşiyorsun. Koca dünyaya yerleşemeyen kalb ve fikrin, o zerrecikte yerleşir. En şiddetli hissiyatınla o dakikacık, o hatıracıkta dolaşıyorsun.

Hem senin mahiyetine öyle manevî cihazat ve latîfeler vermiş ki; bazıları dünyayı yutsa tok olmaz. Bazıları bir zerreyi kendinde yerleştiremiyor. Baş, bir batman taşı kaldırdığı halde; göz, bir saç kaldıramadığı gibi; o latîfe, bir saç kadar bir sıkleti, yani gaflet ve dalaletten gelen küçük bir halete dayanamıyor. Hattâ bazan söner ve ölür. Madem öyledir; hazer et, dikkatle bas, batmaktan kork. Bir lokma, bir kelime, bir dane, bir lem'a, bir işarette, bir öpmekte batma! Dünyayı yutan büyük letaiflerini onda batırma. Çünkü çok küçük şeyler var, çok büyükleri bir cihette yutar. Nasıl küçük bir cam parçasında; gök, yıldızlarıyla beraber içine girip garkoluyor. Hardal gibi küçük kuvve-i hâfızanda, senin sahife-i a'malin ekseri ve sahaif-i ömrün ağılebi içine girdiği gibi; çok cüz'î küçük şeyler var, öyle büyük eşyayı bir cihette yutar, istiab eder.

Dördüncü Remiz:

Ey dünyaperest insan! Çok geniş tasavvur ettiğin senin dünyan, dar bir kabir hükmündedir. Fakat, o dar kabir gibi menzilin duvarları şişeden olduğu için birbiri içinde in'ikas edip göz görünceye kadar genişliyor. Kabir gibi dar iken, bir şehir kadar geniş görünür. Çünkü o dünyanın sağ duvarı olan geçmiş zaman ve sol duvarı olan gelecek zaman, ikisi madum ve gayr-ı mevcut oldukları halde, birbiri içinde in'ikas edip gayet kısa ve dar olan hazır zamanın kanatlarını açarlar. Hakikat hayale karışır, madum bir dünyayı mevcut zannedersin. Nasıl bir hat, sür'at-i hareketle bir satıh gibi geniş görünürken, hakikat-i vücudu ince bir hat olduğu gibi; senin de dünyan hakikatça dar, fakat senin gaflet ve vehm ü hayalinle duvarları çok genişlemiş. O dar dünyada, bir musibetin tahrikiyle kımıldansan, başını çok uzak zannettiğin duvara çarparsın. Başındaki hayali uçurur, uykunu kaçırır. O vakit görürsün ki: O geniş dünyan; kabirden daha dar, köprüden daha müsaadesiz. Senin zamanın ve ömrün, berkten daha çabuk geçer; hayatın, çaydan daha sür'atli akar.

Madem dünya hayatı ve cismanî yaşayış ve hayvanî hayat böyledir; hayvaniyetten çık, cismaniyeti bırak, kalb ve ruhun derece-i hayatına gir. Tevehhüm ettiğin geniş dünyadan daha geniş bir daire-i hayat, bir âlem-i nur bulursun. İşte o âlemin anahtarı, marifetullah ve vahdaniyet sırlarını ifade eden **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** kelime-i kudsiyesiyle kalbi söyllettirmek, ruhu işlettirmektir.

(Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul-2025, s. 233-235)

2 سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
3 وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

1. Allah'tan başka ilâh yoktur (Muhammed Suresi: 19)

2. Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Sen herşeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın (Bakara Suresi: 32.)

3. Duaları şu sözlerle sona erer: "Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur" (Yunus Suresi: 10.)

